

Sport naar de mensen brengen zit in onze genen

➤ **MOMENTEN SPRAK MET HANS VERBRUGGEN & VEERLE VAN GULCK VAN SPORTA VZW OVER INCLUSIE BINNEN HAAR SPORTKAMPEN EN -CLUBS**
➤ **TEKST: WOUTER DEVRIENDT**

In het Vlaamse sportlandschap laat de Sporta-federatie zich opmerken door haar permanente ledengroei. Ruim tien jaar geleden telde de recreatiesportfederatie van Sporta een goeie tienduizend leden. In 2009 werd de kaap van veertigduizend overschreden. Na de fusie tussen Sporta-federatie en Sporcrea staat de teller op 67.000 leden. Mede dankzij deze stevige basis is Sporta-federatie bij machte om een breed en veelzijdig sport- en beweegaanbod te ontplooiën. Sporta-federatie kan hierbij terugvallen op de Sporta-groep waartoe ze behoort, met ook Sporta-centrum vzw (met verblijfscentra in Tongerlo en Maaseik), To Walk Again vzw en Sporta-vakantie vzw, (organisator van creatieve en avontuurlijke jongerenvakanties). Elke Sporta vzw vaart haar eigen koers en spitst zich toe op een specifiek domein van de sportwereld, maar laat zich leiden door één en hetzelfde streefdoel: zo veel mogelijk mensen – ook diegenen die minder kansen krijgen – laten genieten van recreatieve sportbeoefening. Onder het motto ‘Sport voor Allen is voor iedereen’ doen hoofd communicatie Hans Verbruggen en sporttechnisch coördinator Veerle Van Gulck het hele Sporta-verhaal, van vroeger tot nu.

Momenten: “Sportpater Anton Van Clé en Romain Maes, tourwinnaar in 1935, zetten de toon...”

Hans: “De historiek van Sporta begint in 1936, ergens op een rustige weg in de Kempen. Het was daar dat pater Anton Van Clé (1891-1955) tijdens een fietstocht toevallig

in contact kwam met trainende profwielrenners. Al fietsend raakte deze kanunnik van de Norbertijnenabdij van Tongerlo met hen aan de praat en aanhoorde hij de rennerv verhalen, over hun weinig benijdenswaardige beroepssituatie en hun laag aanzien. De ontmoeting trof hem zo diep dat hij zich met-

een geroepen voelde om zich over het lot van deze sportlui te ontfermen. Bevlogen wijdde pater Van Clé zich aan zijn nieuwe levens-taak. Hij verdiepte zich in de sportwereld, organiseerde over heel Vlaanderen rennerbijeenkomsten en verdedigde hun belangen bij de bondsinstanties. Tijdens een van de eerste rennerbijeenkomsten bedacht Romain Maes, de Belgische winnaar van de Tour van 1935, de naam 'Sporta'. Van Clé kreeg het predicaat van sportpater opgespeld."

Momenten: "Maar de Sporta-stichter wou meer dan een sportsyndicaat avant la lettre..."

Hans: "Als een van de eersten in Vlaanderen onderkende hij de positieve effecten van sportbeoefening op de algemene volksgezondheid en het belang van sportbeoefening in de opvoeding van de jeugd. Gedreven door deze inzichten verruimde hij het takenpakket van Sporta met het promoten van de gezonde, eerlijke sport en de bestrijding van de uitwassen die sport bedreigden. Dit resulteerde in de uitgave van een maandblad en de organisatie van jaarlijkse Sporta-congressen en lezingen, maar ook in de programmering van promotionele sportactiviteiten. Onder het motto 'sport naar de mensen en mensen naar de sport brengen' wierp Sporta zich eind jaren vijftig almaar meer op als pleitbezorger van de recreatiesport. Om de Vlamingen warm te maken voor een actievere levensstijl, ontwikkelde Sporta ook het concept 'gezinssportdagen'"

Momenten: "In 1954 richtte Sporta het eerste sportkamp in België op voor kinderen uit de steden..."

Hans: "Met het inrichten van sportkampen voegde Sporta een nieuwe dimensie aan

haar werking toe. Een paar jaren later legde Sporta de eerste contacten met toenmalig minister van Cultuur Frans Van Mechelen om de Sport voor Allen-campagne, een initiatief van de Raad van Europa, ook in Vlaanderen op te starten. Het eerste overleg hier rond vond plaats in het Sporta-centrum te Tongerlo. In de periode daaropvolgend werden de eerste recreatieve sportclubs opgericht. Ook sport- en beweegcampagnes zagen voor het eerst het daglicht. Om de clubwerkingen en campagnes te bestendigen, riep Sporta in 1975 een federatie in het leven, aanvankelijk onder de naam 'Sporval', die later werd omgedoopt tot Sporta-federatie."

Momenten: "Anno 2011, ruim een kwarteeuw later, blijft Sporta toonvast..."

Hans: "Vandaag staat Sporta ruim een halve eeuw verder. En wat blijkt? Veel van de initiatieven hebben de tand des tijds getrotseerd en vormen nog steeds een pijler binnen de huidige werking van de Sporta-federatie, weliswaar in een hedendaags kleedje gestoken. Doordat Sporta continu de sportwereld bestudeert en nieuwe maatschappelijke trends en ontwikkelingen tracht te detecteren, zijn we in staat het aanbod af te stemmen op heersende noden en behoeften. Zo besloot Sporta-federatie vanuit sociologisch inzicht de platgetreden sportpaden te verlaten. Het meest in het oog springende project is Ventourist/Ventousiast. Met dit project speelt Sporta-federatie in op de groeiende belangstelling en de toenemende individualiseringsdrang. Ook acties om sporten als spinning, joggen, Nordic Walking en fietsen te promoten liggen in het verlengde hiervan. Hiermee neemt Sporta-federatie een pioniersrol op.

Het plaatst de invulling van haar clubwerkingen in een nieuw perspectief.”

Momenten: “De strakke cluborganisatie, kenschetsend voor de Vlaamse sportclubs, maakt plaats voor nieuwe organisatievormen...”

Veerle: “Binnen nieuwe, semigestructureerde organisatievormen combineren we het wij-gevoel en de kwaliteitsvolle sporttechnische begeleiding met maatwerk op niveau van het individu en het inspelen op de toegenomen flexibilisering die zich blijft doorzetten in onze samenleving. Deze innovatieve werking en het durven ‘out of the box’ denken weerspiegelt zich ook in de reguliere werking en de projectwerking van Sporta-federatie naar kansengroepen, met name: 1) het toeleiden van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren naar sportkampen en 2) ervoor zorgen dat personen uit bijzondere doelgroepen deelnemen aan sport en zich aansluiten bij een sportclub.”

TOELEIDEN VAN MAATSCHAPPELIJK KWETSBAAR KINDEREN EN JONGEREN NAAR SPORTKAMPEN

Momenten: “In 2009 start het pilootproject ‘sportkampen voor kansengroepen’...”

Hans: “Onder impuls van de vorige minister van Sport, Bert Ancliaux, stapten vijf sportfederaties in het pilootproject sportkampen voor kansengroepen. Sporta-federatie was één van deze vijf. Elk jaar schrijven tienduizend jongeren zich in voor een Sporta-sportkamp. Ondanks het ruime aanbod vinden niet alle jongeren even gemakkelijk de weg naar onze sportkampen. Niet alleen de financiële drempel, maar vooral de angst voor het ‘onbe-

kende’ houdt kansengroepen zoals allochtonen, kansarmen en personen met een fysieke beperking tegen om deel te nemen.”

Momenten: “Slechts 1,5% van de kinderen en jongeren uit een kansarm gezin vindt de weg naar een sportkamp... 7,5% van de kinderen en jongeren groeit op in een kansarm gezin...”

Veerle: “De startvraag is: ‘Welke maatschappelijke rol neem je als sportfederatie op naar kansengroepen?’ Heel wat sportfederaties zijn hier niet echt mee bezig. Sportkampen fungeren veelal als een promotiekanaal voor de eigen sporttak(ken) en de toeleiding van nieuwe leden naar de aangesloten sportclubs. Ook worden sportkampen als een ondersteunend aanbod aanzien, gericht naar de eigen leden om zich verder sporttechnisch te vervolmaken.”

Hans: “De sport is ook sociaal gelaagd. Je ziet binnen de verschillende sociale lagen van de bevolking duidelijke voorkeuren terugkomen voor welbepaalde sporttakken. Zo is de golfsport een duidelijke elitesport en zijn de vechtsporten dan weer zeer toegankelijk voor een brede groep mensen. Bij de toeleiding van kansarme kinderen en jongeren naar de Sporta-sportkampen willen we tegen deze gelaagdheid ingaan. Belangrijk voor ons is dat de kinderen en jongeren een positieve ervaring kunnen opdoen tijdens een sportkamp. Als een kansarm kind zich inschrijft voor een paardenkamp, voorzien we het nodige materiaal.”

Momenten: “De toeleiding naar sportkampen gebeurt via gerichte toeleidingskanalen en in nauwe samenwerking met sociale organisaties en welzijnsinstellingen...”

Hans: “Sociale organisaties en welzijnsinstellingen hebben de weg naar de Sporta-sportkampen gevonden. De vraag tot inschrijving van kinderen en jongeren overtreft zelfs het draagvlak van onze sportkampwerking. Vanuit Sporta-federatie geven wij aan de toeliders het aantal beschikbare plaatsen door. Twee à drie kinderen per sportkamp is haalbaar in functie van een goed verloop. Cruciaal hierin zijn de pedagogische competenties van de kampleider. Op jaarbasis betekent dit dat we een tweehonderdvijftigtal maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren kunnen integreren op een totaal van tienduizend deelnemers. We willen vermijden dat we op een bepaald sportkamp met een overconcentratie te maken krijgen. Door een samenloop van omstandigheden hadden we in 2010 één sportkamp met acht kinderen met een problematische achtergrond. Het is dan ook helemaal uit de hand gelopen. Een leermoment, en de bevestiging dat de toeleiding cruciaal is in functie van het verdere verloop van een sportkamp.”

Veerle: “Voor de toeleiding van kansarme kinderen en jongeren hebben we een stevige samenwerking uitgebouwd met vzw Kindergeluk, een initiatief van De Persgroep. Via vzw Kindergeluk wil die kinderen en jongeren kansen geven op zowel sociaal als cultureel vlak. De ervaring leert dat het voor heel wat kansarme kinderen belangrijk is om een korte tijd te kunnen ontsnappen aan de vaak moeilijke thuissituatie waarin ze zich bevinden. Vzw Kindergeluk heeft door middel van een financiële tussenkomst de deelname van ruim honderd kansarme kinderen aan een Sporta-sportkamp mee mogelijk gemaakt.”

Hans: “Vrij recent werken we ook samen met het Steunpunt Vakantieparticipatie, een dienst van Toerisme Vlaanderen die een vakantieaanbod uitwerkt voor mensen met een laag inkomen. Ook zij gaan uit van de stelling dat het voor iedereen belangrijk is om eens in een andere omgeving te zijn, om de batterijen terug op te laden en tot rust te komen. OCMW's, instellingen uit de Bijzondere Jeugdzorg enzovoort kunnen zich via de website van het Steunpunt Vakantieparticipatie aanmelden en cliënten op de kandidaatslijst plaatsen voor een georganiseerde vakantie. In 2010 werden via deze weg een vijftigtal kinderen en jongeren toegeleid naar een Sporta-sportkamp. Ten slotte zijn er ook nog toeleidingen van kansarme kinderen en jongeren die rechtstreeks gebeuren vanuit de welzijnssector, zonder een intermediaire toeleider. In 2010 kwamen in totaal een tweehonderdvijftigtal kansarme kinderen en jongeren terecht op een Sporta-sportkamp.”

G-SPORT

Momenten: “Via To Walk Again vzw, vanuit het participatiedecreet erkend en gesubsidieerd om praktijkgerichte, laagdrempelige educatieve initiatieven in sportgerelateerde bewegingsvormen te organiseren, vinden kinderen en jongeren met een fysieke beperking de weg naar de Sporta-sportkampen...”

Hans: “We leiden via de werking van To Walk Again vzw ook kinderen met een fysieke beperking toe naar onze sportkampen. Vzw To Walk Again is de nieuwste telg in de Sporta-groep, de organisatie werd opgericht door Marc Hermans, de bekende triatlonekampioen die in 2002 tijdens een trainingsrit ten val kwam en verlamd geraakte. Met de overname van de vzw garandeert Sporta dat

mensen met een fysieke beperking onder deskundige begeleiding kunnen blijven genieten van sportbeoefening en hun gezondheid bevorderen. Specifiek voor de sportkampen vinden we het belangrijk dat we deze kinderen en jongeren uit hun isolement halen. Het G-sportaanbod wordt afhankelijk van de graad van de handicap deels of helemaal geïntegreerd in het reguliere sportkampaanbod. In die zin hebben we verschillende mengvormen, gaande van G-sportkampen die doorgaan op dezelfde kampplaats en waar nevenactiviteiten samen doorgaan, tot de sportkampen waarbinnen de kinderen en jongeren met een fysieke beperking volledig worden geïntegreerd. Voor de danskampen in 2010 telden we bijvoorbeeld driehonderd deelnemers, waarvan een dertigtal rolstoelpatiënten. Er werd hier gewerkt met een aangepaste choreografie. Voor deze kinderen en jongeren is dit een unieke ervaring, omdat ze in het dagelijkse leven moeilijk aansluiting vinden om activiteiten als deze samen te doen.”

Momenten: “Extra omkadering is nodig, overgave en engagement des te meer...”

Veerle: “De toeleiding en begeleiding van deze kansengroepen vraagt de noodzakelijke omkadering en extra zorg. Het vergt veel energie van een sportfederatie. Heb je dat er niet voor over, dan zal het ook niet lukken. Het start met de toeleidingsprocedure. Zo organiseren we informatie- en overlegmomenten. Twee à drie jaar geleden zijn we gestart met het organiseren van info-avonden en introductiedagen voor zowel de begeleiders van sociale organisaties en welzijnsinstellingen als de kinderen en jongeren zelf. Daarnaast hebben we ook een kennis-

makingsfilm gemaakt, waarin we duidelijk maken hoe het er op een sportkamp aan toe gaat. Zo weten de kinderen en jongeren wat ze mogen verwachten en kunnen ze zich hier met hun omgeving op voorbereiden.”

Hans: “Ondertussen hebben we een netwerk van een dertigtal vaste partners opgebouwd in de welzijnssector. Dit heeft ons de afgelopen jaren toegelaten om de focus in de voorbereiding van de sportkampen te verschuiven van het wel en wee van de sportkampen naar aandacht voor de kinderen en jongeren die worden toegeleid. Dit is een positieve evolutie, zowel voor het kind als de sportkampwerking van Sporta-federatie. Zeker als het gaat over kinderen die extra zorg nodig hebben.”

KENNIS EN ERVARING

Veerle: “We proberen ook maximaal onze kampeiders en sportmonitoren die ervaring en kennis hebben in het werken met diverse kansengroepen gericht in te zetten. Als Sporta-federatie proberen we hier ook goede randvoorwaarden te creëren door werk te maken van kennis- en ervaringsontwikkeling voor en tussen sportmonitoren. Zo hebben we het thema ‘kansengroepen’ geïntegreerd in onze monitorenvorming.”

Hans: “Dit jaar stromen twee jongeren uit onze kansengroepen zelf door naar het sportmonitorenteam. We zetten alles in het werk om dit zo goed mogelijk te faciliteren en alle kansen te geven. In de nabije toekomst willen we hier verder op inzetten door proactief te detecteren en ze warm te maken voor de functie van sportmonitor. Eén persoon binnen Sporta-federatie is aangesteld om dit alles te coördineren en verder uit te

bouwen. We hebben hier een operationele doelstelling aan gewijd in ons eigen beleidsplan van Sporta-federatie.

Veerle: “De zorg en omkadering voor kinderen en jongeren met een fysieke beperking verschilt uiteraard van de groep van kansarme kinderen en jongeren. Maar ze is daarom zeker niet minder intensief. Soms is er nood aan een begeleiding van twee op één: één (para)medisch begeleider en één sporttechnisch begeleider. Dit is nodig om kinderen en jongeren de kans te laten om deel te nemen aan een regulier sportkamp in internaatsvorm.”

ERVOOR ZORGEN DAT BIJZONDERE DOELGROEPEN DEELNEMEN AAN SPORT EN ZICH AANSLUITEN BIJ EEN SPORTCLUB

Momenten: “Van sportfederaties wordt verwacht dat ze werk maken van ethiek in de sport...”

Hans: “In 2008 keurde de Vlaamse regering het decreet Medisch Verantwoorde Sportbeoefening goed. Vernieuwend was de toevoeging van het ethische luik aan dit decreet. Het decreet bepaalt ook dat sportfederaties vanaf 2011 proactief werk moeten maken van één van volgende zes thema's: de rechten van het kind in de sport, inclusie, fair play-beginsel, de fysieke en psychische integriteit van het individu, respect rond diversiteit en solidariteit. Sporta-federatie heeft samen met acht andere sportfederaties de keuze gemaakt om voor de resterende duur van de huidige Olympiade het thema 'inclusie' uit te werken.”

Veerle: “Eigenlijk behoort, voor een recreatieve sportfederatie als Sporta, het werken rond deze thema's tot onze basiswerking.

Zo hebben we binnen onze recreatieve competities ook een 'Fair Play'-competitie. Ook hebben we in samenwerking met onze clubs recreatieve competities opgezet voor zowel jongeren ('Basket for Fun') als senioren ('Selenjo's' in samenwerking met OKRA Sport), waarbij we de spelregels zodanig aanpassen dat iedereen op zijn niveau volwaardig aan bod komt. Het was dan toch even nadenken over op welk thema we verder zouden inzetten. Omdat we de laatste jaren al sterk aan het werken zijn rond personen met een fysieke beperking via To Walk Again vzw, focussen we verder op inclusie. Enerzijds zetten we acties op om aangesloten sportclubs te sensibiliseren en te begeleiden zodat ze drempels voor sportparticipatie wegwerken. En anderzijds zorgen we ervoor dat personen met een fysieke beperking deelnemen aan sport en zich idealiter aansluiten bij een sportclub. De basis van waaruit we het project rond inclusie verder gaan uitbouwen, samen met de clubs en de doelgroep, is 'sensibiliseren'. Dit door het opzetten van leuke activiteiten die 'goesting' geven in meer! We zijn hier momenteel volop startende.”

Momenten: “Incentives die sportfederaties uitdagen om hun maatschappelijke rol op te nemen, moeten ruimte geven om duurzaam te ondernemen...”

Hans: “Wij willen voluit onze schouders zetten onder het verhaal van ethisch verantwoord sporten zoals dit vanuit de Vlaamse overheid wordt geschreven. Alleen is het onze bezorgdheid dat het eerder, zoals in het prioriteitenbeleid binnen het decreet op de sportfederaties, beknottend werkt en ons in een strak keurslijf dreigt tendwingen. Zo houdt het decreet op de sportfederaties

ons inziens niet altijd voldoende rekening met maatschappelijke tendensen zoals de individualiseringsdrang. Willen we hierop inspelen en duurzaam ondernemen richting duurzaam sporten... ja, dan moeten we hier de ruimte toe krijgen.”

Veerle: “Zo hebben we binnen ons beweegproject ‘Ventourist Ventousiast’ op en rond

de beruchte Mont Ventoux al specifiek gefocust op vrouwen en personen met een fysieke beperking (de handbikers, red.). En met succes! Het bewijst dat er nog heel wat mogelijkheden zijn voor sportfederaties om op een eigentijdse en creatieve manier de sporten beweegmarkt te bespelen. Nog veel werk aan de winkel!